

Věžové a štítové nástavby bývalé Malostranské radnice v Praze

Stručné shrnutí dosavadních poznatků z probíhajícího stavebně-historického průzkumu objektu

Eliška NOVÁ, Michal PANÁČEK

Právě probíhající rozsáhlá rekonstrukce objektu bývalé Malostranské radnice je vhodnou příležitostí hlouběji prozkoumat její stavební vývoj jak z pohledu výpovědi dochovaných písemných a ikonografických pramenů, tak na základě podrobné analýzy všech konstrukcí vlastní stavby. Navíc po zahájení opravy radnice vyvstala myšlenka rekonstrukce střešních štítových a věžních nástaveb, které byly kdysi její součástí. Mnoho dalších otázek spojených s probíhajícími a plánovanými stavebními zásahy tak bylo odsunuto do pozadí a většinové památkové hodnocení se soustředilo na otázku, zdali věže ano, či ne. V nastalé debatě se objevily argumenty objektivní i zavádějící, věcné i absurdní, odborné i demagogické. Následující příspěvek se proto pokouší přinést nestranné, avšak kritické zhodnocení výpovědi písemných a hmotných pramenů dle stavu současné úrovně vědeckého poznání.

Písemné a ikonografické prameny

Dějiny Malostranské radnice se dosud podrobněji věnoval Cyril Merhout, a to především v knize *O Malé Straně*, která završila jeho celoživotní bádání o dějinách této pražské čtvrti.¹ Stručně jsou dějiny radnice pojednány i v jejím prvním stavebně-historickém průzkumu, který zpracoval dr. Dobroslav Líbal v roce 1965.² Zde jsou však informace převzaty především z literatury, z pramenů pak v menší míře a jen výběrově.

Hned v úvodu je nutné podotknout, že ke staršímu období (přestavbě radnice v letech 1618–1619 a následné výstavbě věží) se nepodařilo nalézt dosud neznámé informace. Množství archivního materiálu je konečné, a proto nelze v archivu nalézt nic, co by neměli k dispozici již předchozí badatelé. Městské účty nejsou pro dané období dochovány vůbec a radní manuály jsou velmi torzovitě, navíc nejdůležitější svazky (1614–1622) shořely v roce 1945. Nepodařilo se tedy objasnit otázku, kdy přesně byly věže – v podobě, jak je známe z mladších vyobrazení – postaveny. Naproti tomu se však studiem mladšího spisového materiálu podařilo zjistit nové, dosud neznámé informace ke zbourání věží a objasnit okolnosti vzniku

plánu, který byl dosud v literatuře zcela mylně označován jako „zaměření z roku 1837“.

Radnice na dnešním místě vznikla poté, co obec odkoupila roku 1478 od Jana Tovačovského z Cimburka pusté městiště. V 80. letech 16. století byla radnice přestavěna a do dnešní podoby upravena v letech 1618–1619. Už ze starší literatury je známa žádost malostranských k císaři o stavební materiál z roku 1617 (namísto něj dostali od císaře 330 tolarů). V radnici se zasedalo už v roce 1619, stavba však zřejmě ještě zdaleka nebyla dokončena. Ohledně výstavby věží víme jen to, že v roce 1628 ještě nestály, protože tehdy se nákladníci piva usnesli, „aby se z tohoto slavného pořádku nákladnického ku pomoci na vyzdvižení tří věží na rathauze města tohoto památka učinila, načež jsou se z pokladny dle možnosti, poněvadž málo peněz pod rukami jest, 30 fl. dáti zavázali a jsou odvedeny“. Jak dlouho se však ještě peníze na stavbu věží sbíraly, nevíme. Vzhledem k tomu, že císařský rychtář Jan Čáp v letech 1634–1637 defraudoval 2800 zlatých, což byly příspěvky měšťanů na stavbu radnice a berně, nelze vyloučit, že ještě v této době věže na radnici nestály.³

První ikonografické zobrazení, na nichž by se již věže mohly objevit, jsou veduty Prahy od Václava Hollara. Ty však bohužel neumožňují zcela jednoznačný závěr, zda v době, kdy Hollar kreslil své předlohy pro pozdější lepty, už všechny věže stály, či nikoliv. Na jeho takzvaném Velkém pohledu, pro nějž vznikla předlohová kresba v červenci 1636,⁴ vidíme radnici jako velký objekt převyšující okolní světskou zástavbu a jasně vystupující z východní fronty Malostranského náměstí. Nad úroveň korunní římsy západního průčelí radnice ční pět symetricky rozmístěných štítových čel velkých vikýřů, jejichž kolmé sedlové střechy svými hřebeny dosahují téměř až k úrovni hřebene hlavní podélné střechy. Tři střední štíty mají znatelné architrávkové členění okenního otvoru v pilastrové edikule lemované z obou stran pravděpodobně volutovými křídly a nesoucí trojúhelné tympanony. Oba krajní štíty jsou komponované přes roh, zahýbají na boční průčelí a v západní fasádě se

projevují pouze jejich poloviny. V severovýchodním nároží budovy o patro nad hřeben hlavní střechy jasně vystupuje hranolová věž zastřešená polygonální cibulovou bání s otevřenou lucernou vrcholící malou cibulovou bání. V západní stěně věže lze rozeznat kompozici trojice sdružených oble završených oken, z nichž střední je vyšší. Menší věž lze ale objevit i nad jihozápadním nárožím budovy. Ze západní strany ji tvoří polovina štítu, od jihu hranolová hmota částečně vystupující z jižního štítu hlavní sedlové střechy. Věž v úrovni tympanonů štítů západního průčelí završuje cibulová bání. Hollarovo zobrazení tedy štítové vikýře i věže ukazuje, ovšem v jiném počtu a naprosto odlišné kompozici, než jsou známy z pozdějších dob.

O to podstatnější je Dietzlerovo zobrazení korunovačního průvodu Marie Terezie z roku 1743;⁵ zvláště když je jedním z nejvýznamnějších podkladů pro projekt rekonstrukce věží, protože, jak bude ukázáno dále, je zároveň jediným úplným zachycením ideální podoby, která má být obnovena. Grafika zachycuje radnici od jihozápadu, v bočním horizontálním pohledu. Zobrazení má vcelku správné proporce, některé poměrně podstatné detaily jsou však vykresleny evidentně chybně. Nad korunní římsou přímo v linii fasády vyrůstá nad západním průčelím radnice obrovská pyramidální kompozice tří věží s báními a lucernami a dvou vysokých volutových štítů. Menší a nižší krajní věže jsou umístěny v nárožích, střední, větší a o patro vyšší věž je uprostřed. Všechny věže mají bání ve tvaru přechodu mezi zvoncovitou

■ Poznámky

1 Cyril MERHOUT: *O Malé Straně*, Praha 1956, O radnici především, s. 83–91.

2 Dobroslav LÍBAL: *Praha, Malá Strana, Blok mezi Malostranským náměstím, ulicemi Letenská, Josefská a Mostecká*, č. p. 35, Praha červen 1965, nepublikovaný strojopis.

3 Viz pozn. 1, s. 83–89.

4 Milan KREUZZIEGER: *Praha na nejstarších grafických listech 1493–1757*, Praha 1996, s. 9.

5 Památník národního písemnictví, IG 2762.



1



2



3



4

a cibulovitou formou. Hmota věží a štítů je odlehčena velikými okenními otvory, stěny jsou tektonizovány pilastrovým řádem. Volutová křídla mezi věžemi a štíty svírají jehlance, ve vrcholech štítů jsou zobrazeny ozdobné vázy. Štítové stěny kryjí nižší sedlové střechy, kolmé na hlavní střechu s podélným hřebem. Hlavní střecha je zde zobrazena jako valbová.

Takto pravděpodobně mohlo vypadat hlavní průčelí Malostranské radnice po barokní dostavbě věží někdy v průběhu 17. století. Brilantnost rytiny a sevřenou ucelenost výrazu stavby, navozující dojem dokumentační věrnosti zobrazení, při bližším studiu bohužel zpochybňuje několik evidentních nepřesností a zjevných technických nedostatků. V místech úžlabí není vůbec vyřešen odvod srážkové vody a ukončující prvky (jehlance, vázy, vrcholové znaky věží) jsou velikostně značně předimenzované. V porovnání s dochovanými konstrukcemi v podkroví radnice je rovněž zřejmé, že střecha nikdy neměla plně valbový tvar.

Poměrně brzy po vzniku vyobrazení od J. J. Dietzlera však hlavní dominanta radnice zásadně změnila svou podobu. Bář střední věže byla zničena nebo z neznámých důvodů snesena a nahrazena

„nouzovou“ jednoduchou jehlancovou střechou, která je zachycena už na Huberově pohledovém plánu Prahy z roku 1769.⁶ V této podobě zřejmě setrvaly věže až do snesení roku 1826. V podobě bez bání nad střední věží jsou zachyceny na dvou pohledech od bratří Hegerů z roku 1794 (jeden od jihozápadu, druhý od severozápadu).⁷ Tato vyobrazení jsou v detailech odlišná a pravděpodobně přesnější než Dietzlerovo, pocházejí však z doby, kdy už střední věž byla zastřešena nízkou jehlancovou střechou a chyběly i prakticky všechny ozdobné ukončující prvky. V místech úžlabí jsou sice propustě pro odvod dešťové vody, chybějí ale všechny jehlance, vrcholové vázy i znaky věží. Výrazně odlišné jsou i proporce jednotlivých částí věží a štítů, odlišně je vykreslen také tektonický systém členění stěn. Mezitím došlo v roce 1784 ke sloučení pražských měst pod magistrát a Malostranská radnice tak přestala plnit svou funkci. Byla využívána fiskálním úřadem a od 20. století měla různá kulturní využití.

Poslední kapitola dějin věží je poměrně dobře zaznamenána ve fondu staré magistrátní spisovny,⁸ spis týkající se bourání věží ve fondu Českého gubernia byl skartován. Osud věží se začal nachy-

Obr. 1. Praha-Malá Strana, dům čp. 35/III, bývalá Malostranská radnice. Detail z rytiny provedené podle kresby Jana Josefa Dietzlera zachycující průchod korunovačního průvodu Marie Terezie Malostranským náměstím v roce 1743.

Obr. 2. Praha-Malá Strana, dům čp. 35/III, bývalá Malostranská radnice. Detail z pohledu do Malostranského náměstí od severozápadu vytvořený Filipem a Františkem Hegerovými v roce 1794.

Obr. 3. Praha-Malá Strana, dům čp. 35/III, bývalá Malostranská radnice. Detail z ortografického pohledového plánu Prahy od Josefa Daniela Hubera z roku 1769.

Obr. 4. Praha-Malá Strana, dům čp. 35/III, bývalá Malostranská radnice. Detail z pohledu do Malostranského náměstí od jihozápadu vytvořený Filipem a Františkem Hegerovými v roce 1794.

lovat na jaře roku 1825. V dubnu 1825 vypracoval stavební úřad tři varianty, jak řešit stav věží, které byly zcela zchátralé a hrozily zřícením:

Varianta 1 navrhovala zachování věží ve stávajícím tvaru a velikosti, což by však znamenalo kompletně nové zhotovení celé konstrukce. Rozpočet této varianty dosahoval výše 1050 zl. 22 1/12 kr. konvenční měny. K této variantě byl vypracován plán, označený jako „Plan Lit: A. über die Reparatur der beiden Seitenthürmeln und des mittleren Nothdaches ob dem kleinseitner Rathhause“ (Plán lit. A. na opravu obou bočních věžiček a střední nouzové střechy na Malostranské radnici). Tento plán byl nalezen v roce 1955 v archivu stavebního úřadu a v současné době je neznámý (ve stavebně-historickém průzkumu z roku 1965 se uvádí, že byl předán C. Merhoutovi).⁹ Ve fotoarchivu Národního památkového ústavu, ústředního pracoviště v Praze je však dochována jeho černobílá fotografická reprodukce.¹⁰ Právě tento plán byl v literatuře označován jako *zaměření z roku 1837*.¹¹ Jak vyplývá z výše uvedeného, byl plán zhotoven v roce 1825 a nejedná se vůbec o zaměření stávajícího stavu, nýbrž o plán zcela nové konstrukce, která se svým tvarem i technickým řešením mohla dosti lišit od předchozí.

■ Poznámky

⁶ Originál je uložen v Národní knihovně ve Vídni.

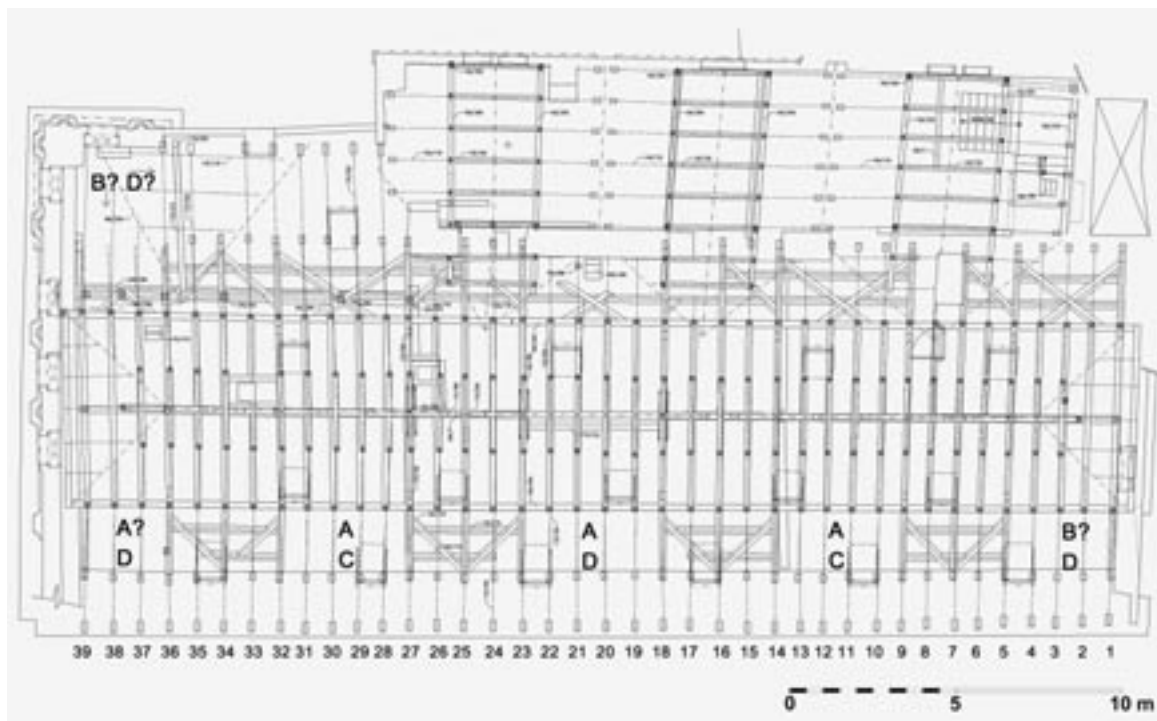
⁷ Muzeum hlavního města Prahy, inv. č. 1309, 61904.

⁸ Archiv hlavního města Prahy, Magistrátní spisovna B, 1827–28, sign. B 60, kt. 1049.

⁹ Viz pozn. 2, s. 12.

¹⁰ NPÚ – ÚP Praha, Fotoarchiv, č. neg. 60.710.

¹¹ Pavel VLČEK a kol.: *Umělecké památky Prahy. Malá Strana*, Praha 1999, s. 176.



5

Obr. 5. Praha-Malá Strana, dům čp. 35/III, bývalá Malostranská radnice, půdorysný plán krovu s vyznačením umístění střešních nástaveb v jejich postupném vývoji: A – původní pozdně renesanční vikýř (pravděpodobné umístění); B – původní pozdně renesanční věž; C – raně barokní vikýř; D – raně barokní věž. Použito zaměření výchozího stavu před rekonstrukcí od firmy Ing. Martin Černý, duben 2004. (Vytvořil M. Panáček, 2007)

Varianta 2 počítala s tím, že by se rezignovalo na stávající podobu věží. Pak by bylo možné po zbourání soudobé konstrukce provést u všech věží nouzové zastřešení, jako je nyní u střední věže. Náklad na tuto variantu by byl pouze 215 zl. 29 5/12 kr., plán k ní však zhotoven nebyl.

Varianta 3 navrhovala úplné zbourání věží a všech ozdob nad korunní římsou, což by vyžadovalo náklad 483 zl. 21 3/12 kr. Ačkoliv varianta nebyla nejlevnější, byla označena jako nejvýhodnější do budoucna, protože budova tím bude zbavena velké zátěže a také nebude nutno hrdit neustálou zatěžující údržbu a opravy. Vzhledem k tomu, že návrh znamenal velký zásah do vzhledu radnice, byl i pro tuto variantu zpracován plán, který se však nedochoval. Bohužel se nedochoval ani jeden z rozpočtů. Především absence rozpočtu na zbourání věží nás ochuzuje o zajímavé poznatky konstrukce věží (kubatury, materiál a tak dále).

V srpnu 1825 projednal záležitost věží magistrát a rozhodl o jejich zboření jako nejvhodnějším řešení. Zároveň požadoval souhlas gubernia. V odůvodnění se mimo jiné uvádí: „tyto tři věžičky

neslouží ani zkrášlení budovy, ani žádnému jinému účelu“. Dále se píše, že zbořením se dosáhne symetrie se sousedními budovami a líbivějšího vzhledu celku. V protokolu z jednání na magistrátu se navíc uvádí i předejití nebezpečí do budoucna. V prosinci 1825 schválilo zbourání věží i gubernium, částka byla upravena na 479 zl. 41 kr. a 12. května 1826 se konala dražba na zbourání věží i štítových zdí a práce na střeše. Vyvolávací cena byla 479 zl. 41 kr. Práce vydražil stavitel Josef Kaura za 470 zl. 30 kr. V podmínkách dražby bylo uvedeno, že práce se mají zahájit neprodleně po vyzvání stavebním úřadem a dokončit ve lhůtě čtyř týdnů.

Během letních či podzimních měsíců roku 1826 byly věže skutečně zbořeny a 30. listopadu 1826 se konala dražba na vícepráce, zahrnující pouze klempířskou a zámečnickou činnost, která musela být hotova do 20. prosince 1826. Do konce roku 1826 byly tedy věže a vikýře zcela odstraněny. Střecha tak nabyla vzhledu, který je zachycen na Langweilově modelu Prahy a který byl dochován do současné obnovy (prejzová krytina, dvě řady drobných pultových vikýřků).

Hmotné prameny ¹²

Hlavní konstrukce krovu je dodnes tvořena ucelenou řadou původních příčných vazeb číslovaných směrem od jihu od 1 do 39. Typologicky se jedná o kroevní krov se dvěma úrovněmi hambalků, nesený a podélně provázaný ležatou stolicí staršího typu, kdy pásy jsou přeplátovány i přes rozpěry a krokve. Velké příčné rozpětí bylo řešeno s použitím věšadel v plných příčných vaz-

bách nesoucích podélné vaznice pod horními hambalky a pomocí prahových vaznic vynášejících středy vazných trámů. Hambalky mají ozdobné okosení hran a na horní ploše dlabu pro zasazení lišt kryjících spáry záklopu. Tato konstrukce krovu byla dendrochronologicky datována skácením použitých stromů mezi roky 1615–1618.¹³ S konstrukcí krovu hlavní střechy souvisí i krovky tří sedlových vikýřů na východní straně střechy. Jejich jednoduché kroevní krovky s jednou úrovní hambalků nesených dvěma bočními stojatými stolicemi byly vyrobeny ze dřeva káceného v letech 1618/19.¹⁴

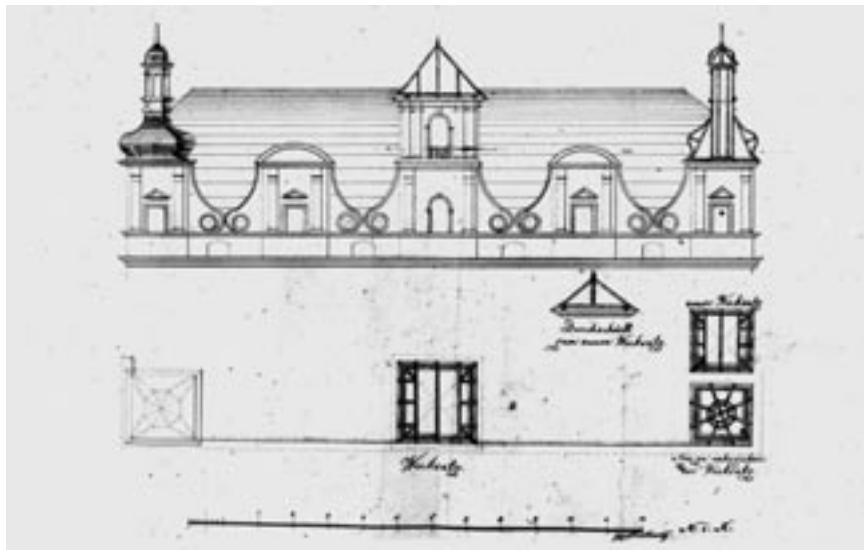
Na první pohled je zřejmé, že k výrazným změnám v konstrukci krovu došlo na západní straně. Nápadná je již mohutná, asi 60 cm vysoká kamenná nadezdívka ukrývající uložení krovu i paty příslušných šikmých prvků. V místech mezi vazbami 7–14, 18–23 a 27–32 jsou druhotně odříznuty první hambalky, které původně pokračovaly západním směrem a vyměněny jsou i spodní části

■ Poznámky

12 V kapitole o průřezu vlastní stavby byly z velké části použity i poznatky zjištěné týmem Ing. V. Mláčovského soustředěné do dokumentace Malostranské náměstí 21, Stavebně technický průřez krovu zaměřený na stopy po věžích, Ing. M. Pilecká, Ing. Z. Rieger, únor 2007.

13 Tomáš KYNCL: *Dendrochronologické datování konstrukcí krovů v objektu Malostranské besedy v Praze*, Výzkumná zpráva č. 80-05, prosinec 2005, nepublikovaný strojopis.

14 Tamtéž.



6



7

Obr. 5. Praha-Malá Strana, dům čp. 35/III, bývalá Malostranská radnice. Plán z roku 1825 vypracovaný k variantě 1, řešení havarijního stavu věží na Malostranské radnici, tedy ke stavbě úplně nových věží

Obr. 7. Praha-Malá Strana, dům čp. 35/III, bývalá Malostranská radnice, celkový pohled do krovu od jihu. (Foto M. Panáček, 2007)

pravděpodobně i na straně západní. Hollarův prospect nám snad dává možnost blíže poznat tvar štítových čel těchto vikýřů a doplnit jejich sestavu o nárožní varianty, zároveň však umožňuje už v té době uvažovat o možnosti existence poměrně velké věže s bání v severovýchodním nároží a snad i menší věžičky v protějším rohu. Věže v této podobě však pro danou dobu nejsme schopni z hmotných pramenů nijak doložit. Můžeme pouze konstatovat věci související s pravděpodobně vikýřovými nástavbami. Koruna zdiva byla asi ukončena na úrovni horní plochy dnešních vazných trámů. Konstrukce hlavní římsy není známa. Polohy vikýřů odpovídaly modulu krovu a byly symetricky situovány v místech později doplněných krokví. Jejich konstrukce není přesně známa, štítové stěny byly zřejmě zděné, boční mohly být hrázděné, založené na plných vazbách, a stropní byly tvořeny protaženými spodními hambalky. Podkroví mělo být využíváno k obytným, hospodářským nebo skladovacím účelům, o čemž svědčí stopy po lištovaném záklopu na úrovni dolních hambalků a ozdobné okosení hran pohledových prvků. Stopy po svislých nebo šikmých stěnách podkroví ale nebyly nalezeny. Podlahu podkroví nesly vazné trámy tvořící zároveň stropní trámy druhého patra.

V další, již raně barokní fázi byly odstraněny renesanční nástavby nad západním průčelím a nově postavena trojvěžová kompozice známá z pozdějšího Dietzlerova vyobrazení. Tato přestavba, realizovaná podle nového architektonického návrhu, mohla proběhnout ještě před polovinou 17. století, nebo také až po ní, jak napovídají některé dendrochronologické datace (1672). Hlavní střecha byla změněna na polovalbovou. Koruna západního

všech krokví. Dřevo těchto krokví je datováno do let 1825/26.¹⁵ Na západní straně krovu také chybějí některé drobnější prvky, určité části jsou zeslabeny a různě vyříznuty. Přeřešeno bylo rovněž napojení věšadlových sloupků na nesené prvky v úrovni vazných trámů, kdy byly odříznuty poškozené rybinovité pláty a spoje řešeny pomocí kovaných táhel. Procházejí až do hrázděných přiček podpírajících v podélném směru středy vazných trámů tvořících zároveň stropní trámy. Dřevo použité v příčkách bylo smýceno na přelomu let 1690/91.¹⁶ Mohutnými podélnými průvlaky jsou také na obou stranách podepřena zhlaví vazných a stropních trámů. Průvlaky byly dendrochronologicky datovány do let 1736/37 a 1738/39.¹⁷ V příčném směru je nejméně na čtyřech místech, stejně jako ve spodnějších podlažích, celá budova stažena pomocí dubových táhel s kovanými závlačemi

zazděnými do obvodového zdiva. Podle dendrochronologické datace souvisejí tato táhla s barokními úpravami objektu kolem roku 1672.¹⁸ Větší stavební změny jsou také patrné na obou cihelných trojúhelných štítech, které byly druhotně sníženy a příslušné části hlavní střechy řešeny pomocí polovalb. Ve štítech jsou zachovány i zbytky okenních otvorů, stejně jako v místě severovýchodního nároží stopy vnitřních vložených pultových střech.

Pravděpodobný stavební vývoj

V první, pozdně renesanční fázi související s prvotním architektonickým návrhem velké přestavby radnice a vrcholící stavbou střechy těsně před rokem 1620 měl objekt jednu velkou sedlovou střechu se dvěma trojúhelnými štíty, třemi kolmými sedlovými vikýři na východní straně a obdoby

■ Poznámky

15 Viz pozn. 13.

16 Průběžné výsledky datování dřevěných prvků z odběrů v rámci probíhajícího SHP, odběr M. Panáček, datace T. Kyncl, květen 2007.

17 Viz pozn. 16.

18 Viz pozn. 16.



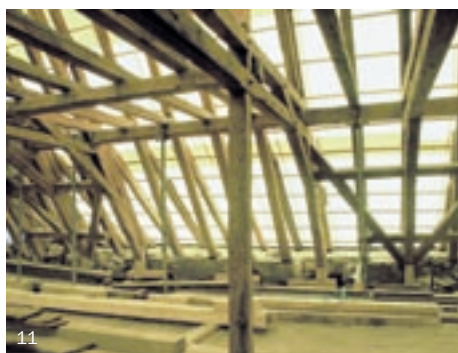
8



9



10



11



12



13

Obr. 8. Praha-Malá Strana, dům čp. 35/III, bývalá Malostranská radnice. Pohled od severu do horních částí jižní partie krovu. Vidět je spojení věšadlového sloupku s druhými hambalky, šikmými vzpěrami ve směru krokví a podélnou vaznicí podprájecí druhé hambalky. (Foto M. Panáček, 2007)

Obr. 9. Praha-Malá Strana, dům čp. 35/III, bývalá Malostranská radnice. Pohled od západu do krovu prostředního z trojice východních vikýřů. (Foto M. Panáček, 2007)

Obr. 10. Praha-Malá Strana, dům čp. 35/III, bývalá Malostranská radnice. Pohled od východu do západní části krovu mezi plnými příčnými vazbami č. 27 a 32. Dobře je vidět cca 60 cm vysoká nadezdívka nad původním uložením vazných trámů, otisky svislých trámů v místech plných vazeb související pravděpodobně s konstrukcí barokních vikýřů krytých štíty i podélné a příčné ztužení kovanými táhly a podložení zhlaví vazných (stropních) trámů podélným přízedním průvlakem. (Foto M. Panáček, 2007)

Obr. 11. Praha-Malá Strana, dům čp. 35/III, bývalá Malostranská radnice. Pohled od severovýchodu do střední části západní strany krovu do místa, kde mezi dvěma plnými příčnými vazbami č. 18 a 23 byl původně situován pravděpodobně sedlový vikýř, později nahrazený střední věží. Spodní části krokví s námětky a západní poloviny hambalků příslušných mezilehlých vazeb č. 19–22 byly novodobě doplněny po odstranění věží. (Foto M. Panáček, 2007)

Obr. 12. Praha-Malá Strana, dům čp. 35/III, bývalá Malostranská radnice. Detail odřiznutých hambalků a novodobě doplněných spodků krokví a námětek u mezi-

lehlých vazeb mezi plnými příčnými vazbami č. 27 a 32, pohled od jihu. Hambalky mají ozdobně okosené spodní hrany a na horních plochách dlabu pro osazení krycích listů záklapového stropu. (Foto M. Panáček, 2007)

Obr. 13. Praha-Malá Strana, dům čp. 35/III, bývalá Malostranská radnice. Detail západního ležatého sloupku a krokve plně příčné vazby č. 1 s druhotným dlabem pro uložení základového trámu jihozápadní barokní věže, pohled od severovýchodu. Na zdivu štítu je zachovaná omítka z interiéru věže. (Foto J. Bláha, 2006)

průčelí byla nadezděna asi o 60 cm a doplněna zděnou římsou. Nově byly postaveny dvoupatrová střední věž a jednopatrové věže v jihozápadním a severozápadním nároží a dva vikýře na západní straně. Otázkou zůstává osud věže v severovýchodním nároží, která mohla být pouze odstraněna a již neobnovena. Nahradily ji vložené pultové stříšky. Poloha nástaveb byla zvolena vzhledem k fasádě bez ohledu na rozvržení krovu. Konstrukce věží byly založeny na dřevěných rámech v úrovni zvýšené nadezdívky. Kolidní prvky s původním krovem byly při stavbě věží zeslabeny či zcela odstraněny. Výška podlaží nových věží a vikýřů nerespektovala původní patrování krovu. Věže i vikýře měly pravděpodobně zděné přední stěny. Boční stěny mohly být hrázděné nebo bedněné na tesařsky vázané rámové konstrukci. Věže byly kryty báními zvoncovo-cibulovitého tvaru vycházejícího z nepravidelného osmiúhelníku rozdě-

leného na 4 x 60° a 4 x 30°. Diagonální strany bání tak byly kratší než ortogonální. Krov v té době již mohl být značně poškozen zatékáním, přesto nebyl kvalifikovaně opraven. Uhníla zhlaví vazných trámů byla tehdy a později znovu podepřena přízedními průvlakly, uhníla zhlaví vzpěr a krokví byla zkrácena a opřena o nadezdívku. Strop byl po nějaké době uprostřed rozpětí podepřen trámovými rošty hrázděných přiček.

Ve třetí, pozdně barokní etapě před rokem 1769 byla střední věž zastřešena nízkou stánovou střechou a pravděpodobně byly sejmuty všechny zdobné ukončující prvky.

V poslední, čtvrté etapě byly v roce 1826 kvůli zchátrání a neustálých statických důvodů věže a vikýře kompletně odstraněny a jejich západní zděné stěny odbourány až na úroveň římsy. Krov byl doplněn novými částmi krokví a na západní straně novými námětky. Části zděných střešních nástaveb byly ponechány pouze nad severním průčelím, kde došlo ke změnám vložené pultové stříšky v místě bývalé věže.

Zhodnocení podkladů pro možnou rekonstrukci střešních věžových nástaveb

Jak z výše uvedených řádek vyplývá, nelze na prosto jednoznačně objasnit a popsat téměř žádnou z vývojových fází střešních nástaveb bývalé Malostranské radnice. Nemůžeme je přesně časově zařadit, nepochybnitelně slohově spojit s konkrétním známým architektonickým návrhem a do-



14



15



16



17

statečně podrobně popsat jejich celkovou podobu, správné proporce ani definitivní tvar celků i detailů. Přímé hmotné pozůstatky předpokládaných staveb neexistují a nepřímé stopy existence nejsou tak jednoznačné. Vzory dochovaných partií na boční fasádě při pokusu o přenos na uvažované konstrukce selhávají. Možná varianta fáze s trojvěžovým průčelím je vedle nepřímých stop v podkrovní a na krovu víceméně odvozována pouze z Dietzlerovy veduty, která se však zdá být poměrně problematická. Pozdější vyobrazení bratří Hegerů ji sice v něčem doplňují, v jiném jí však odporují. Z hlediska zpracovatelů stavebně-historického průzkumu je tak nutné návrh obnovy věží na bývalé Malostranské radnici označit za rekonstrukci hypotetickou, nikoliv však analogickou nebo exaktní.

Obr. 14. *Praha-Malá Strana, dům čp. 35/III, bývalá Malostranská radnice. Pohled od severozápadu do prostoru severovýchodní věže. Na námětku, krokvi a ležatém sloupku plné příčné vazby č. 36 jsou drubotné dlabky pro umístění základové konstrukce věže. (Foto M. Panáček, 2007)*

Obr. 15. *Praha-Malá Strana, dům čp. 35/III, bývalá Malostranská radnice. Pohled od jihu do prostoru severovýchodní věže. Vidět je otisk skryté pultové stříšky vložené po odstranění věžní bání. (Foto M. Panáček, 2007)*

Obr. 16. *Praha-Malá Strana, dům čp. 35/III, bývalá Malostranská radnice, detail západní paty severního štítu se zbytky okenního otvoru barokní věže, pohled od jihu. (Foto M. Panáček, 2007)*

Obr. 17. *Praha-Malá Strana, dům čp. 35/III, bývalá Malostranská radnice. Severní část krovu s odhalenými lištami záklopového stropu a patami věšadlových sloupků zaplátovaných do prahové vaznice. Vlivem statických deformací krovu byly tyto spoje poškozeny a musely být nahrazeny kovanými táhly. Ze stejného důvodu byl pod středy vazných (stropních) trámů vložen podélný průvlak a východní sloupky plných příčných vazeb přes krátké sloupky podepřeny mohutným podélným trámem. (Foto J. Bláha, 2006).*

Obr. 18. *Praha-Malá Strana, dům čp. 35/III, bývalá Malostranská radnice. druhá místnost od severu ve druhém patře u západního průčelí, pohled od západu na zdvojený podélný průvlak pod středy vazných (stropních) trámů podpíraný hrázděnou příčkou. (Foto M. Panáček, 2007)*



18